

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 3554/11

בפני: כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופט ס' גובראן
כבוד השופט י' עמית

העותר: ויטלי סורקוב

נגד

המשיבים: 1. משרד הפנים
2. שר הפנים
3. משטרת ישראל
4. מפקח על הבנקים
5. בנק ישראל אגף בנק לקוח

עתירה למתן צו על-תנאי וצו ביניים

בשם העותר: עו"ד סבטלנה גרינפילד

בשם המשיבים: עו"ד מיכל מיכלין-פרידלנדר

פסק-דין

השופט א' רובינשטיין:

רקע עובדתי והטענות בעתירה

א. העותר עלה בשנת 2000 מרוסיה. כנטען בכתב העתירה, בשנת 2002 נגנבו פרטי זהותו על ידי גורמים שאינם ידועים לו. עוד נטען, כי באמצעות פרטים אלו זויפה תעודת הזהות שלו, ובאמצעותה נפתחו חשבונות בנק, נמשכו שיקים, נלקחו הלוואות, ונרכשו מוצרים בסכומי עתק. העותר טוען כי משראה שאינו מצליח להתמודד עם

גניבת פרטי זהותו פנה למשרד הפנים וביקש להחליף את מספר הזהות שלו, אך נענה בשלילה. הסעד העיקרי המבוקש על ידי העותר בעתירה דנא הוא כי בית המשפט יורה למשרד הפנים להחליף את מספר זהותו.

ב. עוד מלין העותר כנגד אופן טיפולה של משטרת ישראל בפרשה, שכן לטענתו חרף נסיונותיו להגיש תלונה בנושא, מיאנה המשטרה לקבל את תלונותיו ורק לאחר ניסיונות חוזרים מצדו נקלטה תלונתו במשטרה ובהמשך נפתחו מספר תיקים, אך תיקי החקירה נסגרו, ולא ברור, כך לטענת העותר, אם נעשו פעולות חקירה כלשהן. העותר טוען, כי משטרת ישראל אינה מתמודדת בצורה יעילה עם תופעת גניבתם וזיופם של פרטי זיהוי של אזרחים, ומבקש כי יוצא צו על תנאי המורה לה לפרט באיזה אמצעים היא נוקטת להתמודדות עם תופעה זו.

ג. העותר מציין, כי פנה לבנקים באיזור מגוריו ומסר את דבר גניבת פרטי זהותו, אך חרף זאת גם לאחר פנייתו שבו ונפתחו חשבונות על שמו. העותר טוען כי המפקח על הבנקים לא פעל באופן הנדרש על מנת לפקח על פתיחת חשבונות בנקים על בסיס תעודות זהות מזויפות. העותר טוען כי על בנק ישראל לנקוט באמצעים סבירים על מנת למנוע שימוש בתעודות זהות מזויפות לפתיחת חשבונות ולפעולות בנקאיות אחרות.

תגובת המשיבים

ד. ביום 11.5.2011 הורה חברי השופט י' דנציגר למשיבים להגיש תגובתם לעתירה. בתגובה עומדים המשיבים בפירוט על הליכי החקירה שננקטו על ידי משטרת ישראל במסגרת הפרשה דנן לשם איתור זהותם של העבריינים. מאמצי החקירה העלו חרס, ומשכך נגנזו תיקי החקירה. בהקשר זה מדגישים המשיבים כי הושקעו מאמצים לא מעטים על ידי משטרת ישראל בבירור תלונתו של העותר, כמפורט בתגובה, ומשכך אין כל בסיס לעתירה ככל שהיא מכוונת כנגד משטרת ישראל. באשר לסעד העיקרי המבוקש בעתירה, החלפת מספר הזיהוי של העותר, טוענים המשיבים כי סעד כאמור אינו מבין הסעדים שניתן להעניק לבעל דין, שכן מהוראות חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965 ותקנות מרשם האוכלוסין (רישומים בתעודת זהות), התש"ן-1990, עולה כי מספר הזהות מוקצה לאדם מרגע היוולדו או עלייתו לישראל ולרשות המוסמכת אין סמכות לשנות מספר זה. משכך טוענים המשיבים כי בהקשר לסעד העיקרי המבוקש בעתירה זו, העתירה נעדרת עילה ויש לדחותה על הסף.

ה. עוד נטען על ידי המשיבים כי בהתאם לסעיפים 2(א) ו-3(א)(1) לצו איסור הלבנת הון (חובת זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א-2001 (להלן צו איסור הלבנת הון), בטרם יפתח תאגיד בנקאי חשבון בעבור לקוח, עליו לבדוק ולציין את שמותיהם ופרטי זהותם של בעלי החשבון וכן עליו להשוות את תאריך הנפקת התעודה המופיע בה אל מול תאריך הנפקתה של התעודה האחרונה הרשום במרשם האוכלוסין במשרד הפנים. לכן טוענים המשיבים, כי אילו נקט העותר במועד סמוך למועד גניבתו של מספר הזיהוי שלו בהליך פשוט של חידוש תעודת זהות, היה בכך כדי למנוע כל נזק עתידי שהיה עלול להיגרם לו כתוצאה מביצוע פעולות בנקאיות בשמו על ידי מתחזים; כך גם עשה לבסוף העותר ביום 7.3.2004. משכך, טוענים המשיבים בידי העותר סעד חלופי ולכן יש לדחות את עתירתו על הסף.

ו. באשר ליתר הסעדים המבוקשים על ידי העותר, טוענים המשיבים כי העתירה אינה מגלה כל עילה להתערבות. בהקשר זה טוענים המשיבים כי העובדה שלא עלה בידי משטרת ישראל לאתר חשוד בעניינו של העותר, לאחר שהשקיעה בכך מאמצי חקירה רבים, אין משמעה שהמשטרה אינה מטפלת במקרים כגון דא בכל הרצינות והיעילות. כן מוסיפים המשיבים כי הדין הקיים, ובתוכו מלאכת המפקח על הבנקים במסגרת סמכויותיו, נותנים מענה מספק לחשש מפני ביצוע פעולות בנקאיות באמצעות תעודות זהות מזויפות. בהקשר זה מפנים המשיבים לפרק ג' לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 ולצו איסור הלבנת הון ולחובות שמטילים חיקוקים אלה על נתני שירותים פיננסיים, ובכלל זה תאגידים בנקאיים. חובות הזיהוי והאימות המוטלות מכוח צו איסור הלבנת הון על תאגידים בנקאיים מקנות – כך נאמר – כלים מספקים להתמודדות עם תופעות כגון דא. לטענת המשיבים פעל המפקח על הבנקים ופועל לאכיפת הוראותיו של צו איסור הלבנת הון ואף התייחס לסוגיה זו במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין 411. המשיבים מוסיפים כי מידת ההגנה על תעודות הזהות מפני זיוף ומפני התחזות לאדם בכלל, הוגברה לאין ערוך בעת האחרונה עם חקיקתו של החוק בעל השם הארוך עד מאוד – חוק הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים ונתוני זיהוי ביומטריים במסמכי זיהוי ובמאגר מידע, התשס"ט-2009 (להלן חוק הזיהוי הביומטרי).

דיון והכרעה

ז. לאחר שעיינו בעתירה ובתגובה על נספחיהם, הגענו לכלל מסקנה כי לא נוכל להיעתר לה.

ח. עיון בהוראות החוק אליהן הפנו המשיבים אכן תומך במסקנה כי אין ניתן להחליף את מספר הזהות של אדם פלוני לאחר שזה הוקצה לו, ומשכך גם אם נכונות כל טענותיו של העותר במישור העובדתי, אין בית משפט זה יכול להושיט לו את הסעד המבוקש במישור המשפטי, באשר סעד זה אינו מוכר בדין. די היה בכך כדי להביא לאי היעדרות לעתירה, שכן זהו הסעד העיקרי המבוקש בה. למעלה מכך, וכפי שעולה מתגובת המשיבים, בפעולה פשוטה באופן יחסי יכול היה העותר למנוע את חלק הארי מנזקיו הנטענים, זאת באמצעות עדכון תעודת הזהות, ומשכך ספק אם הייתה הצדקה לסעד המבוקש אפילו היה בגדר האפשרי.

ט. לא זו אף זו, מעיון בפעולות החקירה שנקטה משטרת ישראל בפרשה דנא, כמתואר בתגובת המשיבים, עולה כי נקטה באמצעים סבירים ופעלה לאיתור זהותו של העבריין, גם אם בסופו של יום לא הניבו פעולות אלה תוצאה משביעת רצון. יתכן כי היה על המשטרה להיזקק לתלונתו הראשונית של העותר בתוך פרק זמן קצר יותר, אך בכך אין די לסייע לעותר נוכח האמור. יש לקוות כי ככל שיוגשו תלונות בעתיד בנסיבות דומות, תטפל בכך משטרת ישראל ביעילות ובנחישות הראויים.

י. בנסיבות שתוארו, ושכעולה מהן יכול היה העותר למנוע חלק ניכר מנזקיו, נדמה כי יתר הסעדים המבוקשים על ידיו, הנוגעים להיקף הפיקוח על מניעת השימוש בתעודות זהות מזויפות לביצוע פעולות בנקאיות, הפכו תיאורטיים ואין מקום לקיים בהם דיון בנסיבותיה של פרשה זו. מבלי לטעת מסמרות ובבחינת למעלה מן הצורך, מתגובתם של המשיבים עולה כי חוק איסור הלבנת הון וצו איסור הלבנת הון כמו גם חוק הזיהוי הביומטרי מקנים סמכויות הולמות לבנקים ולרשויות המוסמכות לפיקוח ולמניעת ניצול לרעה של פרטי זיהוי. העותר לא הניח תשתית עובדתית המצדיקה התערבות שיפוטית באופן הפעלת סמכויותיו של המפקח על הבנקים; כזאת תהא במקרים של אי סבירות קיצונית, בדומה לביקורת שיפוטית על פעולותיה של כל רשות מינהלית אחרת.

יא. אטעים כי חוק הזיהוי הביומטרי, על פי האמור בסעיף 1(1) בו, כולל בין מטרותיו:

”קביעת הסדרים אשר יאפשרו זיהוי ואימות זהות של תושבי ישראל באמצעות הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים ונתוני זיהוי ביומטריים בתעודת זהות ובמסמך נסיעה, באופן שיימנע זיוף ושימוש בזהות אחרת...”.

והדברים מפורטים במיוחד בדברי ההסבר להצעת החוק, המדגישים מאבק – בין היתר - ב"גניבת זהות" של אדם בידי אדם אחר תוך שימוש בתיעוד פרטים על שם האדם שממנו נגנבה הזהות"; אלה מדברים בעדם.

יב. אשר על כן, איננו נעתרים לעתירה. בנסיבות לא נעשה צו להוצאות.

ניתן היום, כ"א אלול התשע"א (20.9.11).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט